

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้เนาว์คิดการพัฒนาโดยดำเนินการตามหลักความสอดคล้องกับแนวพระราชดำริ เพื่อแสวงหารูปแบบการพัฒนาพื้นที่บริเวณต้นน้ำลำธารภาคเหนือ เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ด้วยการพัฒนาป่าไม้ในพื้นที่ต้นน้ำลำธารให้สมบูรณ์เป็นหลัก ปลายทางเป็นการศึกษาด้านประมงและระหว่างทางมุ่งเน้นการให้บริการแบบเบ็ดเสร็จที่จุดเดียว(one stop service) ทั้งด้านพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อสนับสนุนงานศึกษา ทดลอง วิจัย และพัฒนา พร้อมทั้งดำเนินงานขยายผลการพัฒนาสู่หมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ และโครงการบริการการพัฒนาในระดับพื้นที่ สนองความต้องการของประชาชนในรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียง โดยการสาธิต ฝึกอบรม ถ่ายทอดความรู้ และเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับภูมิสังคม เพื่อราษฎรจะได้นำไปเป็นต้นแบบ และเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพที่เหมาะสม เพื่อความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ดังพระราชดำริที่ว่า “ศูนย์ศึกษาการพัฒนา เป็นศูนย์ที่รวบรวมกำลังทั้งหมดของเจ้าหน้าที่ทุกกรมกองทั้งในด้านเกษตร หรือในด้านสังคม ทั้งในด้านการส่งเสริมการศึกษามายู่ด้วยกัน ก็หมายความว่าประชาชนซึ่งจะต้องการทั้งหลายก็สามารถที่จะมาดู ส่วนเจ้าหน้าที่ก็จะให้ความอนุเคราะห์แก่ประชาชนก็มาอยู่พร้อมกันในที่เดียวกัน ซึ่งเป็นสองด้านก็หมายความว่า สังคมปลายทาง คือ ประชาชนจะได้รับประโยชน์” คณะทำงาน ฯ (2547)

กลุ่มงานศึกษาและพัฒนาการเพาะเลี้ยงกบ เป็นหน่วยงานหนึ่งของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ งานนี้เกิดขึ้นเมื่อ ปี พ.ศ. 2535 และในปี พ.ศ. 2543 จนถึงปัจจุบัน ได้มีการให้ความรู้ทางวิชาการฝึกอบรมภาคปฏิบัติเกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงและขยายพันธุ์กบนาให้กับเกษตรกรผู้สนใจที่อาศัยอยู่ในพื้นที่หมู่บ้านรอบศูนย์ทั้ง 18 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1-10 ต.แม่โป่ง, หมู่ที่ 1,2,5 ต.แม่ฮ้อยเงิน, หมู่ที่ 1 ต.เชิงคอย, หมู่ที่ 2 ต.ป่าป้อง อ.คอยสะเก็ด และหมู่ที่ 4,6,7 ต.ห้วยแก้ว อ.แม่อนัน ซึ่งในหลักสูตรการฝึกอบรม ใช้ระยะเวลาทั้งหมด 2 วัน คือ วันที่ 1 ในภาคเช้า ตั้งแต่เวลา 09.00 -12.00 น. เป็นการบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของกบนา วิธีการเพาะขยายพันธุ์ วิธีการเลี้ยง และในภาคบ่าย เวลา 13.00-16.30 น. เป็นการบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องการจัดการดูแลระหว่างการเลี้ยงกบนา และสาธิตการเพาะขยายพันธุ์กบนา วันที่ 2 ในภาคเช้า ตั้งแต่เวลา 09.00 – 12.00 น. เป็นการบรรยายเกี่ยวกับเรื่อง โรคและวิธีป้องกัน โรคที่จะเกิด

ในระหว่างการเลี้ยงกบนา และ ในภาคบ่าย เวลา 13.00 – 16.30 น.เป็นการบรรยายในหัวข้อเรื่อง การพัฒนาศักยภาพ ในการเลี้ยงกบ การเลี้ยงกบเพื่อลดต้นทุน การเลี้ยงกบโดยใช้อาหารธรรมชาติ ควบคู่กับอาหารสำเร็จรูป ซึ่งในจำนวนเกษตรกรทั้งหมดที่ได้รับการฝึกอบรมตลอดระยะเวลา 7 ปี มีทั้งหมด 14 รุ่น รวมมีเกษตรกรทั้งสิ้น 630 ราย

การศึกษาครั้งนี้ต้องการที่จะทราบว่าเกษตรกรที่ได้เข้ารับการฝึกอบรมที่ผ่านมา มีความรู้ในเรื่องดังกล่าวมากน้อยเพียงใด เพื่อที่จะได้นำผลการศึกษาที่ได้นั้น ไปปรับปรุงหลักสูตรที่ใช้ในการฝึกอบรมในครั้งต่อไป เพื่อจะส่งผลให้การฝึกอบรมเป็นไปด้วยประสิทธิภาพสามารถทำให้เกษตรกรได้นำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างมากที่สุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อทราบความรู้ของเกษตรกรในหมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในการเพาะเลี้ยงและขยายพันธุ์กบนา ซึ่งได้รับมาจากการฝึกอบรมที่จัดให้โดยศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคล สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรกับระดับความรู้ในการเพาะเลี้ยงและขยายพันธุ์กบนา
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการเพาะเลี้ยงและขยายพันธุ์กบนาของเกษตรกรในหมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลจากการศึกษาในครั้งนี้ จะทำให้ทราบว่าเกษตรกรที่ผ่านการฝึกอบรมการเพาะเลี้ยงและขยายพันธุ์กบนาจากศูนย์ฯ มีความรู้ที่ได้รับมา อย่างไรหรือถูกต้องหรือไม่ ข้อมูลที่ได้สามารถนำไปเป็นแนวทางสำหรับ กลุ่มงานศึกษาและพัฒนาการเพาะเลี้ยงกบในการส่งเสริมให้ความรู้ ความเข้าใจแก่เกษตรกรในการเพาะเลี้ยงและขยายพันธุ์กบนาอย่างถูกต้องและเหมาะสม เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย และชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

นิยามศัพท์

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ หมายถึง โครงการตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ได้ให้ไว้เมื่อ วันที่ 11 ธันวาคม 2525 โดยมีพระราชดำริว่า “...ให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนา ทำหน้าที่เสมือนเป็นพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต หรืออีกนัยหนึ่งเป็นสรุปผลของการพัฒนา ที่ประชาชนจะเข้าไปเรียนรู้และปฏิบัติได้” โดยมีเป้าหมายใน

การพัฒนา คือ มุ่งศึกษาและทดสอบ เพื่อหารูปแบบการพัฒนาที่เหมาะสมกับพื้นที่บริเวณต้นน้ำลำธารของภาคเหนือ ทั้งด้านการรักษาและพัฒนาป่าไม้ การอนุรักษ์ดินและน้ำ และการเกษตรกรรมต่างๆ สาธิตและเผยแพร่ผลการศึกษาแก่ส่วนราชการและราษฎรในภูมิภาค ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ มีพื้นที่โครงการประมาณ 8,500 ไร่ อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติขุนแม่กวง ในบริเวณพื้นที่ต้นน้ำห้วยฮ่องไคร้ อ.ดอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่ ซึ่งดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2526 จนถึงปัจจุบัน

กลุ่มงานศึกษาและพัฒนการเพาะเลี้ยงกบ หมายถึง หน่วยงานหนึ่งที่อยู่ในความรับผิดชอบของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ ซึ่งทำหน้าที่ในการศึกษา วิจัย และพัฒนาด้านการเพาะเลี้ยงและขยายพันธุ์กบ และนำความรู้จากการวิจัย ไปเผยแพร่สู่เกษตรกร

เกษตรกร หมายถึง เกษตรกรที่ได้รับความรู้และผ่านการฝึกอบรมการเพาะเลี้ยงและขยายพันธุ์กบมา ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2543 – 2550 ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริจำนวน 18 หมู่บ้าน

หมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ หมายถึง หมู่บ้าน 18 หมู่บ้านซึ่งได้แก่ หมู่ที่ 1 – 10 ต.แม่โป่ง, หมู่ที่ 1, 2, 5 ต.แม่ฮ้อยเงิน, หมู่ที่ 1 ต.เชิงดอย, หมู่ที่ 2 ต.ป่าป้อง อ.ดอยสะเก็ด และหมู่ที่ 4, 6, 7 ต.ห้วยแก้ว อ.แม่อน จังหวัดเชียงใหม่

ความรู้ในเรื่องการเพาะเลี้ยงและขยายพันธุ์กบ หมายถึง ความรู้ทางด้านการเลี้ยงและการเพาะขยายพันธุ์กบที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ซึ่งประกอบด้วย ความรู้เรื่องพันธุ์กบ ได้แก่ กบนา กบมูลฟร็อก วิธีการเลี้ยง การขยายพันธุ์ การดูแลและการจัดการ โรคและศัตรูที่สำคัญในการเลี้ยงกบนา รวมทั้งวิธีการป้องกันกำจัดโรคที่เกิดในระหว่างการเลี้ยงกบนา